

Mindful Midot

חיי שרה

2 Ein Yisrael: 144

THE TORAH devotes sixty-three possukim to discussing every detail of Eliezer's search for Yitzchak Avinu's bride. An initial glance reveals the story of Rivka at the well to have been repeated twice; once when it happened, and a second time when Eliezer relates the events to Lavan and Besuel. A more careful examination of the possukim reveals the account to have been related four times. Both at the well, and in Besuel's house, the story is recounted twice. On each occasion the Torah tells of the prayer that Eliezer uttered, and then relates how the events unfolded, which transpired exactly according to how he had envisaged them in his prayers. Chazal note the Torah's departure from its usual brevity. "Better are the words of the servants of the Patriarchs than the Torah of their children; for the episode of Eliezer was related and repeated many times, while many basic Torah precepts are only hinted at" (Rashi, Bereishis 24:42).

6

והנה נתבונן מענותנותו של אליעזר עבד אברהם ושפלות רוחו שהיתה לאין שעיור והיטיב לכאר זאת המשגיח הגר"י לוינשטיין (אור יחזקאל, מדות, עמ' ר"מ)

והנה לך דבריו:

הארה בענין זה יש לראות בפרשת השבוע, ובאמת חזינן שהתורה מתפעלת ומחשיבה מאד מעלה זו, אליעזר עבד אברהם "וקן ביתו המושל בכל אשר לו" (בראשית כד ב) ובחז"ל (בראשית רבה נט ח) שהיה דמות דיוקנו רומה לזמותו של אברהם אבינו וכאשר ראה אותו לכן חשב שזה אאע"ה, ועוד איתא שהיו מקצת מעשיו דומים למעשי אברהם, "יודק את חניכיו" ומפורש בחז"ל (רש"י, בראשית יד יד) שזה אליעזר, ויצא אליעזר לחרן עם עשרה גמלים מנגמלי אדוניו ונלוו אליו משרתים רבים והוא מושל ומנהיג את כל הכבודה הרבה, וחזינן שמיד עם בואו לחרן הקדים ואמר "עבד אברהם אנכי". וכן בכל הפרשה כולה חוזר כמה וכמה פעמים שירק עבד אברהם הוא כרי שלא יחשבוהו ליותר מזה, והרי באמירת "עבד" - בויון גדול לאדם, ולא הוצרך אליעזר כלל לאמירה זו, ומ"מ לא הפסיק מלומר זאת, וראה במדרש (בראשית רבה ס יא) מילתא מנגניא דאית בך אמור תחילה. - ראו כמה רחוקים אנו ממדה זו. הנה

7

כאשר אנו מדברים בדברי תורה ומביאים דבר תורה בשם אחר, איננו אומרים זאת בראשית הדברים אלא רק לאחר שסיים דברי תורתו. שראשית מבקשים אנו לקבל את הכבוד שינתן לנו בעת שיחשבו שדברי תורה עצמם הם. [וזה אמור עוד ביראי שמים שאינם רוצים להסתיר האמת - שכן בעל הגאון כלל וכלל לא יאמר דבר בשם אומרו - ומכל מקום איננו מקדימים זאת בראש הדברים] ולכן הקדים אליעזר שלא יחשבוהו לאפטרופוס בנכסי אברהם. אלא אמר דברים כהווייתן "עבד אברהם אנכי", כי זו הגבלות האמיתית לא להשתבח במעלה שאין בו.

ומדה זו באמת נובעת מהיותו עבד אברהם, שלמד מאאע"ה את מדותיו הטובות. וכדחזינן שאברהם אמר "ואנכי עפר ואפר", וכדאמרו חז"ל כל מי שיש בו ג' מדות הללו ה"ה מתלמידי אאע"ה. וחד מינייהו "רוח נמוכה" ועיי"ש במתני' (אבות ה ט).

1 Artscroll - Ste Canna

The Midrash interprets the "ascent" of this phrase as a reference not to Rebecca, but to the water, rendering she filled her jug and it [the water] ascended to meet her. So great was her virtue that a miracle happened when she came to the well.

שיחתן של עבדי אבות" זה הדיבור בדרך ארץ, שבשיחה מתגלות המדות והדרך ארץ של המדבר. כל המעשים של אליעזר, ואיך שהוא דיבר, הכל בא מהלכות דרך ארץ. כל הפרשה הזאת באה ללמדנו שדרך ארץ איננו ענין קטן - אי אפשר לדלו עליו.

בתחילת התנא רבי אליהו (א. א) מובא פירוש הפסוק "לשמור את דרך עץ החיים": "לשמור את דרך" - זו דרך ארץ, "עץ החיים" - מלמד שדרך ארץ קדמה לעץ חיים, ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר "עץ חיים היא למחזיקים בה". ולמה באמת דרך ארץ קדמה לתורה? הפשט הוא, שכשם שאם רוצים לקנות תפוחי אדמה צריכים להביא סל כרי להכניס אותם בו, וכשרוצים לקנות חלב צריכים בקבוק, כי בלי בלי מתאים אי אפשר להביא משהו הביתה, כך גם ברוחניות - בלי הכלי המתאים אי אפשר לקבל רוחניות. תורה צריכה כלי, והכלי שבו קונים את התורה הוא דרך ארץ, שהיא ההנהגה המושתתת על שכלו של האדם. דרך ארץ בא מדעת, ואומרים חז"ל ש"דעת" הוא המושכל הראשון - כלומר שהאדם יודע מעצמו מה לעשות ואיך להתנהג. אם אדם אינו מפתח את הדעת שלו, אז אין לו במה לקבל תורה, אין לתורה על מה לחול אצלו.

"ויקרא ה' אל משה וידבר ה'" - מכאן אמרו כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבלה טובה דימנו" (ויקרא רבה א, טו). אף שמשנה רבינו הקים את המשכן וטיפל בכל עבודתו, אך לאחר שגמר להקים את המשכן הוא לא נכנס אליו עד שהקביה קראו, ואילו הוא היה נכנס בלי שה' קרא לו הוא לא היה שוה אפילו לנבילה. תלמיד חכם שאין בו

דרך ארץ, תורה בודאי שאין לו, כי אין לתורה במה לחול. ועד כדי כך זה חמור שאומרים חז"ל שנבילה טובה הימנו - כי בלי דעת אי אפשר לקנות את התורה. מעשים טובים הם גם מגדרי דרך ארץ. המדרש (במדבר רבה יג טו) אומר: "בלולה בשמן" - זו תורה שצריכה לבלול במעשים טובים, כההיא דתנינן יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עין".

4

הפשט בדרך ארץ קדמה לתורה, שקדם כל צריך להיות "איש" וללכת אחרי ציווי השכל, ורק אח"כ אפשר לגשת לתורה להיות למעלה מ"איש", מפני שהתורה וכלל ישראל הם למעלה מן הטבע.

והענין בזה, שטבע הוא רצון השם וצריכים לחיות על פיו. המשגיח ז"ל היה רגיל לספר שפעם קרה בביתו של החפץ חיים ז"ל אסון לאיזה ילד, וכולם היו מאד מבוהלים על זה, ובאמצע כל זה אמר הח"ח שצריכים לאכול. ואמר המשגיח ז"ל שאצל הגדולים אפילו לאכול זה ציווי השם כי רצון ה' מיוסד על טבע, על דרך ארץ.

5 ב"מ זין - ז' ע"ס

והסכרי בזה המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין ביאור נפלא, שכן כל דיבור בתורה ואפילו כל אות יש בו רוי דרוין, ובודאי לא נכתב לחינם ותלויים בו עולמות שלמים. ובכן הנה השרץ שדמו יטמא כבשרו זהו מגופי תורה, ועם כל זה לא נלמד אלא מרובי המקרא, ואילו סיפור אליעזר עבד אברהם שיש בו הרבה לימוד לתיקון המדות לענותותו, לאמונתו השלמה וכמו שנבאר להלן, האריכה התורה כמה וכמה דפים, והרי כמה וכמה דפים זהו פי אלפים רבים מרובי מקרא, הרי שהחשיבה התורה את תיקון המדות והאמונה פי כמה אלפים מהלכות שהינן גופי תורה, שכן עיקר התורה הוא לא הלימוד, שכן "לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה" (אבות א, יז) וכמו שהארנו בזה בשיחה הקודמת, וזאת היותה לנו תורה בכך שהאריכה פי כמה אלפים בלימוד תיקון המדות והאמונה הפשוטה והתמימה. מאשר כגופי תורה.

8. אמונתו התמימה של אליעזר כתוצאה מענותותו

ועוד צא וראה, כמה פעמים "אדוני" מזכיר אליעזר בדבריו, כמעט ככל משפט ומשפט שלו מזכיר את אברהם בשם אדוני, כמה נאמנות יש כאן כמה ענוה יש כאן, ובאמת איתא במדרש בזכות ששרת אליעזר את אברהם באמונה, יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך.

וכאמור שהענוה מביאה לידי אמונה, והנה כמו כן מצינו באליעזר עבד אברהם דרגה גדולה מאד באמונה שהיתה אמונתו פשוטה ותמימה, ועמד בתפילה לפני ה' שיוזמן לו את האשה המתאימה ליצחק, והנה איתא בגמרא (תענית ד') שאליעזר שאל שלא כהוגן, שכן אמר: והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו', ויכלה להזדמן לו אחת חולנית באופן שלא ניכר בה, וענהו הקב"ה כהוגן בזה שיוזמן לו את רבקה. ונתבונן, היאך שאל אליעזר באופן זה ששאל, והלא היה לו לחשוש שמא תזדמן לו אשה שאינה הוגנת ליצחק, אלא וודאי סמך ובטח בה' שיוזמן לו את האשה הראויה, שכן אמונתו ותמימתו בה' היתה באמת. וכשזדמנה לו רבקה וראה בה את הסימנים שביקש, הודה לה' מיד, וכנאמר: ויקד האיש וישתחו לה', ויאמר ברוך ה' אלקי אדוני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדוני, אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדוני, בכל משפט מזכיר הוא את ה'.

שהצליח דרכו, וכן בחזרתו על כל דבריו לבחואל ולכן, הרואה יראה שם היאך מקשר הוא את כל הסיפור להשגחת ה' בלבד.

והיאך הגיע לדרגה כזו של אמונה בה', ואמונה באדוני אברהם ובפרט כאשר היתה לו נגיעה לתת ליצחק את בתו, התעלם מעצמו לגמרי ולא ראה לנגד עיניו אלא את ציווי אדוני, ואמונת ה' היתה לנגד עיניו באופן מופלא, הרי שזה מתוך ענותותו המופלאת וביטולו הגמור לאדוני.

ו**9** וכודאי למד זאת מאברהם אבינו עצמו שהיה מושלם במדת הענוה והאמונה, והיה אליעזר עבד מקשיב הדולה מחורתו של רבו לעצמו ולאחרים, ומכך הצליח לשנות מהותו - ארור, ולהגיע לכלל "ברוך" כאמור לעיל. וזו הסיבה להארכת התורה בשיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בניס, שכן כאן נמצא תכלית כל התורה כולה לחזק את האמונה בה' ולהסתכל על כל פעולה שאינה אלא בהשגחה, וכמו כן יש כאן בהארכת סיפורו של אליעזר לימוד ענוה אמיחית כמבואר לעיל היאך ביטל אליעזר כל עצמותו לאדוני אברהם כנאמנות מופלגת.

וענוה והתבטלות זו היא שהביאתו לאמונה כל כך פשוטה ומושלמת, שכן כאמור קשר אמיץ וחזק ישנו בין הענוה לאמונה, והנהגה במידת הענוה כלפי בני אדם, הוא שיכול לעמוד בכניעה לפני הבורא, וראה בזה מילות הזהב של הגר"י לוינשטיין (מדות עמ' רמז):

10 ויותר מכך, שאף נבואו לעמוד לפני הקב"ה ג"כ מתהדר ומתפאר כמה שאין בו, ולכן אינו מוכן להכניע עצמו לפני הקב"ה ואינו מסוגל להתרדות על חטאיו באמת ובתמים, כי אותה מדה כוללת הכל וכל שאינו מכניע עצמו בפני זולתו ומתפאר כמה שאין בו, אף כלפי הקב"ה אינו נכנע ומתהדר כמה שאין בו. ולכן אין שואפים להתעלות ולחקן את מעשיהם מפני שסבורים שהכל בהם. ומעתה נראה לכאור בתוספת ביאור דברי חז"ל "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בניס", שבעת שיכול לומר עבד אברהם אנכי ומרגיש עצמו כעבד אברהם ואינו בוש בכך ומעיד זאת לעין כל, יכול גם לומר עבדו של מלך מלכי המלכים אנכי. ומכיון שמקבל על עצמו עול עבדות הרי הגיע לתכלית המקווה ויפה ומשובח בעיני הקב"ה.

11 ומעתה נבוא לכאור את אשר שאלנו בתחילת המאמר, מצינו שאליעזר בדק את זיווגו של יצחק במדת חסד, ולכאורה הכדיקה היתה צריכה להיות ביראת שמים בצניעות, באמונה וכיוצא, ומדוע דוקא במדת החסד.

ועל פי המבואר לעיל יתבאר הענין היטב, שכן השלם במדת החסד וההתטהר לבריות בהכרח שיש בו מדת הענוה, שיהיה כן מצינו באברהם אבינו שהיה שלם במדת החסד, היאך השפיל כבודו לאותם האורחים, והרי אברהם אבינו היה מכובד למאד, שכן מלכי מזרח ומערב היו משכימים לפתחו כדאיתא בחז"ל, ועוד נאמר לקמן שהגיע אליו אבימלך ופיכל שר

הרי שרק השלם במדת הענוה יכול להיות שלם במדת החסד, כי מכלי ענוה יתכן מאן שהוא שהינו מנהל גמ"ח או מנהל הכנסת אורחים, אולם רחוק הוא מהשלמות של החסד, שכן כאשר יפגעו בו מידי יחוש שנפגע כבודו ובהכרח שפגיעה בכבודו תיפגע בשלמות מידת החסד, ועוד, כמה רחוק זה בעל החסד שהנו אף בעל גאווה מלרדוף אחר העניים ולהתחנן אליהם לאכול אצלו שכן גאוותו תמנע ממנו מעשות זאת.

ובכזאת בחר לו אליעזר לבחון את הראויה ליצחק, שבודאי חפץ באשה יראת ה' בעלת אמונה חזקה בה', אולם היאך יבחן זאת, ובכך בחן זאת במדת החסד, והבין שאם תמצא זאת שלמה במדת החסד, בהכרח שיש בה ענוה, ואם יש בה ענוה בהכרח שיש בה אמונה, כאמור לעיל שרק הענו יכול להיות שלם באמונתו.

* והנה צא וראה את ענותותה של רבקה שהתבטאה במידת החסד שבה. מגיע אליעזר ועמו עשרה עבדים מבוגרים, וכנאמר בהמשך הפרשה (כד, לב): "ויבא האיש הביתה ויפתח הגמלים... ויתן תבן ומספוא ומים לרחוץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו", הרי שלא בא לבד, ומבקש הוא מאשה צעירה בשנים להשקותו ורבקה מציעה להשקות גם את הגמלים אשר אתו, ועושה היא זאת בחפץ לב, וכנאמר (כד, יח) ותאמר שתה אדוני, ותמהר ותרד כדה על ידה ותשקהו... ותמהר ותערך כדה אל השקת ותערך עוד אל הבאר לשאוב, ותשאב לכל גמלין, הכל בריצה ובמהירות, כמה הכנעה יש כאן, כמה ביטול העצמיות יש כאן, לקום ולעשות חפץ ורצון של אדם שאינה מכירתו, ועוד חפץ ורצון קשה ומפרך כ"כ, וכל זה בו בזמן שיש עמו גברים שיכולים המה לעשות זאת, והולכת רבקה ועושה זאת במהירות ובריצה מבלי אפילו להרהר בלבה איזה חצוף אדם זה וכיוצא, אלא כאילו ומחובתה לעשות זאת, וזה מכח שמדת החסד והנתינה היו בשלמות וכשמת החסד היא בשלמות, הרי שאז הנתינה היא ללא חשבון - רק לתת ולתת גם למי שיכול או גם למי שאין צריך כל כך, וכדוגמת אברהם אבינו שהיה שלם במדת הנתינה, והפריו ליתן לאורחים ג' לשונות בחרדל מג' פרים, כי דרך השלם בנתינה ובמדת החסד לתת ולתת ללא גבול. הרי שבהצטרף כאן מדת החסד והענוה יחד, מכאן היה לנו של אליעזר סמוך ובטוח שישנם בה את כל יתר המעלות כולם של אמונה ויראת ה'.

13 וכמו כן באופן נוסף ניתן לקשר את מידת החסד עם האמונה ומאן דאית ביה חסד אית ביה אמונה, והוא על פי מה שביאר המשגיח הגר"י לוינשטיין (מדות קעא), שהשלם במדת החסד הרי שהרגיל עצמו רק ליתן, רק להיטיב לאחרים, והשלם במדה זו בשום אופן אינו מסוגל להיות מקבל, אחר שכל מהותו זה רק לתת ולתת, וכשכבר מקבל הוא משהו מאיזה אדם הנו אסיר תודה ממש, חש הוא באי מנוחה לנפשו, וחי כל הזמן בהרגשה שהגו חייב, וכמה ששייב תודה לחברו חש הוא שאין זה מספיק, וכולו מלא הכרת הטוב לחברו באופן מתמיד.

ואם זה כלפי בני אדם, על אחת כמה וכמה שזה השלם במדת החסד חש הוא בהכרת הטוב להקב"ה שמיטיב עמו בכל עת, אם זה בכך שנותן לו חיים, בריאות פרנסה, אשה ובנים וכיוצא, והרי מאחר וטבעו של זה רק ליתן, ומתקב"ה הנו רק מקבל, הרי שתחושתו תחושת כניעה לה' באופן מתמיד, ובמילא מכיון שהכניעה בקרבו, בהכרח שהאמונה בקרבו, וכמו שביארנו שהענוה והכניעה המה תנאים העיקריים לזכות לאמונה.

14 טז. הדרכים הראשונים לרכישת מדת הענוה: מאור פנים, ופירגון

והנה לקיצור הדרך להשגת הענוה כאמת, נראה שישנם ב' הנהגות שאט ינהג בהם האדם, קרוב הוא מאד להשגת מדה זו, והוא הא' - להאיר פנים, והב' - לפרגן, ונבאר כוונתנו.

כדי לרכוש מדה טובה יש לנהוג בהנהגות חיצוניות חיוביות, והחיצוניות מעוררת את הפנימיות.

והנה למדת הענוה מבואר באיגרת הרמב"ן הנהגות חיצוניות שאשרי מי שזוכה לקיימן, וכגון, ראשן יהא כפוף, ועינין יביטו למטה לארץ ולבך למעלה, ואל תביט בפני אדם בדברך עמו, דבורך יהא בנחת עם כל אדם ככל עת, והתבייש מכל אדם, ואם יקראך איש - אל תענו בקול רק בנחת כעומד לפני רבו.

ומעתה נבוא לכאור את אשר שאלנו בתחילת המאמר, מצינו שאליעזר בדק את זיווגו של יצחק במדת חסד, ולכאורה הכדיקה היתה צריכה להיות ביראת שמים בצניעות, באמונה וכיוצא, ומדוע דוקא במדת החסד.

ועל פי המבואר לעיל יתבאר הענין היטב, שכן השלם במדת החסד וההתטהר לבריות בהכרח שיש בו מדת הענוה, שיהיה כן מצינו באברהם אבינו שהיה שלם במדת החסד, היאך השפיל כבודו לאותם האורחים, והרי אברהם אבינו היה מכובד למאד, שכן מלכי מזרח ומערב היו משכימים לפתחו כדאיתא בחז"ל, ועוד נאמר לקמן שהגיע אליו אבימלך ופיכל שר

WHEN ELIEZER ARRIVED at the well, he said, "Hakrei na lefanai hayoim" in recognition of the Heavenly assistance he had received through the kefitzas haderech that brought him in the blink of an eye to Aram Naharayim. Yet it was primarily a prayer for the future.

HaRav Shlomo Zalman Auerbach זצ"ל once said that if a person does not pray for the future, his blessings may not continue. This, he explained, was why Leah's thanksgiving upon the birth of Yehudah, her fourth son, "this time I will thank Hashem," is followed by the words, "And she ceased giving birth" (Bereishis 29:35). She was so overcome with thankfulness for what she had received that she neglected to daven for her blessings to continue. That is why Eliezer said, hakre na lefanai hayom, asking Hashem to continue blessing him, even though he had already experienced the miracle of kefitzas haderech.

*We express a similar theme in Nishmas kol ch'ai, the special prayer of thanksgiving added to the Shabbos and Yom Tov Pesukei D'Zimrah. Your mercy has assisted us until now, and Your kindness has not left us; do not abandon us Hashem our God, ever." Just as we have been blessed by Your mercy and kindness ad heynah, until now, do not forsake us lanetzach, ever.

18

At a time of good fortune, it is always appropriate to give thanks, but this in itself is not enough. One who has received a considerable blessing and siyata d'Shemaya should not only thank Hashem, but also pray for continued Heavenly assistance. There is no guarantee for siyata d'Shemaya, and we must not take it for granted for even a single moment. Indeed, a person who has experienced firsthand the salvation of Hashem, yeshuas Hashem, should naturally see the need to pray for its continuation.

205

בקדושת לוי כי רעיון אחר למה בגמלים
היי נזקך לשאיבה, ולא היי נס,
דנפעס ראשונה שדעתה הימה לשאוב המים
לזרחה, א"כ עלו המים לקראתה, שהיה
הימה לדיקת וכדי שלא פטרית ענמה ענור
השאיבה נעשה נס, מה שאין בן נפעס שניה
שכוונתה הימה לגמול חסד להשקות הגמלים
של אליעזר ענד אצרהם לא עלו המים
לקראתה, שכשדסם עושה מצוה יותר רצוי

המצוה כשעושה פעולה והכנה והשתדלות
ויגיעה ענור עשיית המצוה, כמו שאיתא
בזוה"ק (ת"צ קכ"ח), כי כל מצוה שזא בחנם
בלי לשלם עבורה, הוא מצד הסט"א, כי ענור
מצוה זריכים לשלם נכסף וביגיעה, ולכן
עכשיו נעם שהלכה לעשות חסד לא עלו
המים לקראתה.

206

ובספר נועם אליעזר להרה"ק מסקולען
ז"ע מביא דבריו הק', ומסיים שלכן
העתיק דבריו, שיש בזה התחזקות גדול לאדם,
כי אם יראה נעם הליכתו לעשות מצוה,
* מניעות והסתירות, ויחשוב האדם כי זה סימן
כי אינו עושה דבר טוב, שהלא על כל פסיעה
יש לו מניעה, ידע כי לא בן הוא, רק אצרה
דבר טוב צא דייקא ע"י שאיבה וביגיעה.

הנהגות אלו רחוקים מאתנו, וקשה מאד לקיימם, לכן הרוצה לקיימם, נראה שיתחיל לפחות להזדרז כבי הפרטים שהזכרנו, הראשון לחייך ולהאיר פנים, שכן דרך השחצנים להחמיר פניהם וליתן לזולתן הרגשה שהמה למעלה והזולת למטה, וכשהנך מאיר פנים משווה אתה בזה עצמך לחברך, ומראה בכך שהנך שווה במעלה עמו, וכמו כן להקדים שלום לכל אדם בהארת פנים.

והנהגה שנית, לשבח ולהלל את השני, ולא מבעיא כאשר אתה טעית וחברך צדק, שלא תימנע מלומר לו טעיתי ואתה צדקת, אלא גם בכל דבר שבה שרואה אתה בחברך אמור לו, אשריך, זכית לכוון לאמת, זכית לכוון לגאון פלוני, אמרת דבר חכמה, וכיוצא לשבח יצירותיו של חברו שכן הבעל גאווה קשה לו לפרגן לחברו כי תחשווהו היא שבכך שמפרגן הוא לחברו יורד ערכו, וזו גם טעות וגם טפשות, ולכך באם יתחזק האדם כבי פרטים הללו בתחילה, שקל יותר להאחז בהם, יבוא כס"ד קצת לנגוע בהנהגות הרמב"ן באגרתו.

יז. בעקבתא דמשיחא שהעיקר הוא האמונה - רבו

יסוריני להביאנו לכניעה המביאה לאמונה 16

אנחנו היום בדור שהאמונה כל כך קשה בו, דור עקבות משיחא זהו דור שנבאו לנו רבותינו כרוח קדשם שהאמונה בו תהא מסובכת למאד, וכבר הארכנו בזה הרבה, כמה צריכים אנו להתחזק במדת הענוה, וללמד עצמנו מדה זו, ולהצטיין בה, כי ככל שנצטיין בה תתחזק האמונה בלבותינו.

וזה אחת מהסיבות שרבו למאד יסורי דור עקבתא דמשיחא, והיינו לפי שהעיקר הנדרש מאתנו עתה הוא האמונה וכדברי חכוק שהעמידן על אחת (מכות כז): "וצדיק באמונתו יחיה", ואי אפשר להגיע לאמונה כאמור כי אם ע"י ענוה ושפלות, ולכך הבורא מייסרנו למאד בדור זה על מנת שנשפיל עצמנו, ונתכוונן מה אנו, מה כחנו, מה גבורתנו, מה חכמתנו, ומכך נבוא להביין שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים.

אולם האלקים חשבה לטובה להחיות את עמו - דור עקבתא דמשיחא, ולהכינם ולהכשירם ליום הגדול, יום שבו תרבה הדעת לדעת את ה', שכן בכך שנוכח עצמנו בעידן חושך להיות מאמינים ויודעים את ה' - בכך מכשירים אנו עצמנו לקבל את האור בעידן האור שהוא זמן הגאולה להיות ראויים להארת הדעת שתתגלה לעתיד, וכל אחד כפי שהתחזק בגלות באמונתו התמימה בה, ובכל האירועים שאירעו לו הוריד ראשו לה, והשפיל דעתו לבטל רצונו ודעתו לקונו, כן יזכה לעתיד שתתגלה ההכרה והדעת בקרבו לנצח נצחים בדרגה גדולה יותר, וכמו שהארכנו בזה הרבה בספרנו "נר לרגלי" והבאנו בזה מאמרים נפלאים מדברי רבותינו הק'.

19 האיקה והאבוק - י"ה

בתיב "ירך הענד לקראתה ויאמר הגמליני נא מעט מים מכך, ותאמר שמה אדני ותמהר ותמד כדה על ידה ותשקהו, ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאז עד אם כלו לשמת", פי' רש"י שראה שעלו המים לקראתה, ופירש הרמב"ן ז"ל דדייק בן מחמת דאחר כך חזי ותשאז לכל הגמלים ומקודם לא נאמר לשון שאיבה, מכלל דמקודם לא הוצרכה לשאוב כיון שעלו המים לקראתה, וזריכים להבין למה נאמת שם לא עלו המים לקראתה והוצרכה לשאוב.

וזה הוא נסיון להאדם, בעת שנוטלים ממנו את הסיוע, לראות אם הוא באמת קשור לחורה, קשור לאותו הנהגה טובה שקיבל על עצמו, ואז אע"פ שאינו מרגיש המחיקות, ויש הסחירות וצריך יגיעה, לא ימנע עצמו מלהמשיך, ויקח את הכוחות ליגע את עצמו ללמוד ולהמשיך במעשיו הטובים.

23

וזה הרמו בפרשמינו, שמחילה עלו המים לקראחה, וזה מורה על סיוע משמים, בראשית שאיבה של המורה המרומז במים, ואח"כ כשנא להמשיך עבודתו, אז כבר צריך לשאוב ביגיעה בעבודת עצמו.

סדרן של דברים לכל אדם בעת שנוטל על עצמו לעשות דבר טוב, ולהתחיל הנהגה חדשה, סדר לימוד חדש, ענין בעבודה, ההתחלה הוא בחשק גדול, ונתנה לו במחנה מן השמים, ואח"כ צריך האדם ליגע נגד הרבה מניעות להצליח בעבודתו.

22

בספר בית אהרן (כפ' ויחי) מביא עה"פ (בראשית מ"ט ט"ו) וירא מנוחה כי טוב וגו' ויש שכמו לסבול, ומעורר שם שהפסוק מחיל צענין מנוחה וממשיך צענין של קבלת עול, ומפרש ע"ד הני"ל כי בתחילת לימודו של האדם, רואה את המחיקות והמנוחה, ואז הוא בנחיתת וירא מנוחה כי טוב, אבל אח"כ נוטלים ממנו את הסיוע שקיבל מן השמים, ואח"כ בא זמן של יגיעה, ולכן כתיב ויש שכמו לסבול.

24a

Art. 11 The Chumak

15 And it was when he had not yet finished speaking that suddenly Rebecca was coming out — she who had been born to Bethuel the son of Milcah the wife of Nahor, brother of Abraham — with her jug upon her shoulder. 16 Now the maiden was very fair to look upon; a virgin whom no man had known. She descended to the spring, filled her jug and ascended. 17 The servant ran towards her and said, "Let me sip, if you please, a little water from your jug." 18 She said, "Drink, my lord," and quickly she lowered her jug to her hand and gave him drink. 19 When she finished giving him drink, she said, "I will draw water even for your camels until they have finished drinking." 20 So she hurried and emptied her jug into the trough and kept running to the well to draw water; and she drew for all his camels. 21 The man was astonished at her, reflecting silently to know whether HASHEM had made his journey successful or not. 22 And it was, when the camels had finished drinking, the man took a golden nose ring, its weight was a beka, and two bracelets on her arms, ten gold shekels was their weight. 23 And he said, "Whose daughter are you? Pray tell me. Is there room in your father's house for us to spend the night?" 24 She said to him, "I am the daughter of Bethuel the son of Milcah whom she bore to Nahor." 25 And she said to him, "Even straw and feed is plentiful with us as well as place to lodge."

246

She hurried and lowered her jug from upon herself and said, 'Drink and I will even water your camels.' So I drank and she watered the camels also.

היא את העבד לגמלים - לא הזכירה מילה אודות כוונתה הטובה עד אשר סיים העבד לשתות, ורק אז הציעה להמשיך ולשאוב גם עבור גמליו. זוהי גמילות חסד שלמה!

26

אולם אליעזר לא החשיב כל כך את ההבדל הדק הזה... הלא על אליעזר כבר נאמר במדרש (בראשית רבה נ"ט ט'): "נענן בידו מאזני מרמה לעשוק אהב, כנען - זה אליעזר וכו', אמר: 'אולי לא תאבה ואתן לו את בתי?', אמר לו: 'אתה ארוך ובני ברוך, ואין ארוך מתדבק בברוך'."

הרי לנו, שלמרות מעלותיו הנפלאות של אליעזר, עליו אמרו חז"ל (בראשית רבה נ"ט ח') שהיה זיו איקונין שלו דומה לשל אברהם, והיה שליט ביצרו כמותו - הוא עדיין היה 'כנעני' ו'ארוך' בפנימיותו. לפיכך, לא היתה לו את עדינות הנפש שהיתה הכרחית בכדי לשים לב לאותו שינוי קל בהנהגתו של רבקה, שינוי אשר נועד לשמור על כבודו שלו!

בעוד רבקה, אשר היתה מצאצאי שם, הרגישה באופן טבעי כי אין להשוות את האדם לבהמה, ואין להזכירם בנשימה אחת - אליעזר לא שת ליבו לנקודה זו כלל, באשר 'כנעני' - טבעיו היו בבחינת 'מותר האדם מן הבהמה אין'...

לפיכך, מנקודת ראותו של אליעזר - לא היתה כל משמעות לנקודת הזמן המדוייקת בה הציע רבקה להשקות את גמליו, ולדידו - היה זה ממש כאילו הציעה מיד להשקותו עם גמליו, כפי שאמנם הוא סיפר לאביה ולאחיה, וזהו הסבר ההבדלים והשינויים שמצינו בדברי הפסוקים.

ויש אופן אחר להבין מה שמקודם עלו המים לקראחה ואח"כ הוצרכה שאיבה. אנו כבר נמנאים בשנת מברכין כסליו, וכבר עבר חודש מתחילת זמן הלימודים לבני הישיבה. הכל יודעים כי ההתחלה ב"ח חשוון הי' בחשק גדול, וכמאמר אין סוקף החסידות כתחילתו, אבל כאשר כבר עבר חודש ואין עוד רוח התחדשות, יכול להיות שכבר האדם חסר חשק כראוי, ואין הלימודים הולכים באותו קלות שהי' בתחילת הזמן. וצריך האדם לידע כי כך הוא סדר הדברים, בעת שבאים לשאוב מים מבאר המורה, הרי בתחילה עולים המים לקראת האדם, הקב"ה ממליץ לו הכוחות והחשק שיליח בלימודו, כדי שיהי' ביכולתו לעשות התחלה, אבל אחר זמן קצר, כבר אין המים עולין לקראתו, רק האדם צריך לעשות שאיבה, צריך בעצמו למצוא המים. וכך הוא

25 מקום האזי - קונן 23

"ותאמר שתה אדני, ותמהר ותורד כדה על ידה ותשקהו. ותכל להשקותו, ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות. ותמהר ותער כדה אל השוקת, ותרוץ עוד אל הבאר לשאוב ותשאב לכל גמליו".

אליעזר מבין איפוא, כי רבקה היא האשה אשר נועדה ליצחק. לפיכך, הוא מעניק לה מתנות יקרות ערך, מלוה אותה אל ביתה, ושם שב ומספר את השתלשלות המאורעות לאביה ולאחיה. והנה זה פלא, תוך התעלמות לכאורה מהעובדות - אליעזר מספר ללבן ולבתואל כי רבקה הציעה להשקות את גמליו בשעה שהציעה להשקותו בעצמו, וכך הוא אומר (פסוקים מ"ה - מ"ו):

"אני טרם אכלה לדבר אל לבי, והנה רבקה יוצאת וכדה על שכמה, ותרד העינה ותשאב, ואומר אליה השקיני נא. ותמהר ותורד כדה מעליה, ותאמר שתה וגם גמליך אשקה, ואשת וגם הגמלים השקתה".

הרי לנו כי למרות שאליעזר בודאי סיפר דברים כהווייתם, ולא היה לו כל ענין, או אינטרס לייפות את המציאות, הוא שינה את סדר הדברים... בעוד שבמציאות הציעה לו רבקה להשקות את גמליו רק אחרי שסיים לשתות בעצמו - סיפר אליעזר שרבקה אמרה מיד: 'שתה וגם גמליך אשקה', כביכול הציעה לדבר השקיית הגמלים - היתה בדיקו כפי שהוא ביקש בתפילתו, והגיעה מיד עם הנכונות להשקות אותו בעצמו! ולכאורה, מה פשר הדבר?

ובכן, נראה לומר, שרבקה, אשר היתה בעלת דרך ארץ - לא רצתה לפנוע בכבודו של אליעזר, ולפיכך לא הזכירה אותו בנשימה אחת עם הגמלים. ודאי היתה דעתה מלכתחילה להשקות גם את גמליו, אולם בכדי שלא ישמע כביכול משווה

(הרה"ק רבי ישראל ממדוויץ ז"ע כספרו דברי ישראל הקשה, אין הוכיח אליעזר מזה שרמיה נתנה לו לשתות שהיא ראויה להיכנס בביתו של אברהם אבינו ע"ה וכי די במעשה פגוע שכוה שיוכיח על היותה מושלמת במדת החסד והלא כדה היה על שכמה והוא בכחיתת "זה נהנה וזה לא חסר", ואטו בכך שלא עשתה

מה. עי' בספר 'בית יעקב' להגה"ח רבי יעקב אהרן אב"ד אלכסנדר זצ"ל שמעיר גם הוא בקושיית הרה"ק ממדוויץ ז"ע ומתרחץ בענין אחר, ובתוך דבריו הביא שכתב בעל העקיבה שכשירצה אדם לדעת אם נפשו טהורה היא אם לאו, יבדוק אם יש לו חשק לקיים המצוות, כי כאשר הנשמה מוזכרת יש חשק ורצון והתלהבות לקיים את מצוות ה' באהבה, וביבית יעקב כתב לשבר את האוזן בדרך משל, שלחולה אין לו תאבון לאכול ולשתות אפילו דברים מתוקים

וערבים, וכמור"כ החולה בעניני הנפש לא יקיים מצוות ה' באהבה ושמחה (עי' שם שם אר"ך כזה אבל זהו תוכן הדברים).

ולדבריו אלו יש להוסיף תוספת הבנה עמוקה בדברי הרה"ק ממדוויץ ז"ע, כי בזה שראה אליעזר את רבקה מקיימת את מצוות ה' בשמחה הוכיח מזה שאין לה חולי בעניני הנפש, ואי"כ בודאי מקיימת ועושה רצון ה' בשאר הדברים ועי"כ "אותה הוכחת לעבדך ליצחק".

במדה זו, אז ידע כי "אותה הוכחת לעבדך ליצחק", כי נגד גבורתו של יצחק תבוא השמחה שהיא כחינת גבורה ממוחקת, וזו תהיה מתאימה להיות לו לאשה.^מ

קיים כזה מצות תפילין. וה"נ בתכשיטים אלו אשר נעשו בביתו של אברהם בקדושה ולשמה, ה"י בהם כח של המחצית השקל וקרבנות ציבור ועשרת הדברות. ונתקדשו בקדושה עליונה וע"כ לא רצתה רבקה להסירם ממנה, וכמו שירא ה' קשה בעיניו להסיר את הטלית ותפילין אחר תפלתו, כי איך יסיר ממנו חותמו של מלך, וקשה עליו פרידתם. ועד"ו לא רצתה רבקה להסיר מעליה התכשיטים. והרשעים אינם מכינים זאת, וע"כ שחק לבן ממנה. וכמו שהביא בהיכל הכרכה, שכשנתן אליעזר את הצמידים לרבקה כתוב צמידים מלא ביו"ד, ואילו כאשר כ"י אצל לבן שראה הצמידים על ידיה כתיב חסר יו"ד, כי היו"ד רומז לעשרת הדברות, ולבן לא ראה את זאת, וע"כ כתיב

חסר יו"ד. והצדיקים אף בעסקם בעניני גשמיות מייחדים לבם בכוונות נכונות לשמו ית' משא"כ הרשעים.

עכ"פ מפרשה זו עלינו לשאוב כיסופים וחשוקה לעבודת השי"ת ולא להתאמץ בקניני עוה"ז, ולחשוק רק לתורה ותפלה, ולכל מיני עבודות אשר

וזהו מה שכתוב, "ויהי כראותו את הנוס ואת הצמידים על ידי אחותו", "בידי אחותו" אין כתיב כאן אלא "על ידי אחותו", שרבקה לא הסירה את הנוס והצמידים כדי להראותם לאמה כפי חוק טבע הנשים של אשה שלפא ומחוי, כי היא לא שמה לבה כלל אל התכשיטים, כי היא מלאה התפעלות מעבודתו של אליעזר עד ששינתה טבע הנשים כזה. "וכשמעו את דברי רבקה אחותו לאמר כה דבר אלי האיש", דהיינו שראה לבן שאין היא נותנת לבה כלל לתכשיטים, והיא רק מספרת בהתפעלות את דברי אליעזר והיא אומרת "כה דבר אלי האיש" והיינו כי כ"ה ירמוז אל יחוד השם שהיא השכינה, וכמ"ש בזה"ק עה"פ "וחסידך יברכוכ"ה", דהכוונה יברכוכ"ה, היינו את השכינה שנקראת כ"ה. ולכן יש בפסוק שמע ישראל (שהוא הפסוק של יחוד ה') כ"ה אותיות מנין של כ"ה כידוע. וכוונה רבקה לומר שכל דבריו הם ביחודים עליונים, ואף בדברי חולין שלו, כגון כששאל על מקום לינה כוון לצורך השכינה וכיו"ב.

והנה רבקה אמנו אשר דרה אז בבית רשעים וכל מקומה היו אנשי רשע מעולם לא ראתה לפניה צדיק אמת. ועכשיו בראותה את אליעזר היתה זאת לה הפעם הראשונה שזכתה לראות צדיק אמת, כידוע גדולת אליעזר אשר אהו"ל עה"פ "המושל בכל אשר לו" שהי' מושל ביצור. והוא הי' דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, וכאותו היום זכה לצאת מכלל ארור לכלל ברוך. והנה ראתה אותו כעת עבודתו בהשתפן נפשו להשי"ת בקדיה ובהודאה. וכצדקתה וטהרה לבכה אשר קרבת אליקים הי' חמיר כל מאוייה ותפצה, בראותה עבודתו והרגישה בדבריו את גדול קדושת כוונתו בהשתפכות נפשו להשי"ת, נחרגה מאד וחרו הדברים לעומק נפשה ולא שחה לבה כלל להתכשיטים שנתן לה, כי לא הי' נחשב בעיניה לכלום לעומת מה שזכתה לראות עבודתו בקדושה.

וזש"ה "ותגד לאמה כדברים האלה", וכמו שתרגם אונקלוס "כפתגמיה האילין" דהיינו שספרה הדברים שאמר האיש, דברי תפלותיו והודאותיו, ואיך שהוא נכנע לפני השי"ת. וע"כ כתיב "כדברים האלה" בכ"ף הרמיון, מפני שתורה בהתפעלות על כל דיבוריו ממש כאותו אופן שהוא אמרם בכל תנועותיו והשתחוואותיו, ואילו מהתכשיטים לא ספרה כלום כי לא נחשב בעיניה כג"ל.

ונמצינו למדים מכי הענינים הנ"ל ההבדל שכן הצדיקים לרשעים, שאין קניני עוה"ז נחשבים אצל הצדיקים לכלום, וכל כיסופים ומאווים לידבק בכוראם. וזהו קוטב פרישה זו. וי"ל עוד כמה שלא הסירה רבקה את התכשיטים מעליה, דהיינו איתא ברש"י שהננס שהי' בקע מעקלו רמז על מחצית השקל, והצמידים שהיו עשה זהב משקלם רמזו לעשרת הדברות. דהנה האבות הקדושים קיימו אז את מצוות התורה בדרכים אחרים אשר אינם לפי השגתנו (וכמו שא"י בזה"ק שהמקלות אשר שם יעקב כשקחת המים אצל הצאן

זיכה אותנו השי"ת והרבה לנו תורה ומצוות, ולשמוח כזה כמוצא שלל רב. וכאשר פי' הלעכוויטשער ז"ע "ה' סלעי ומצותי" דהנה סלע הוא מטבע כסף, והשי"ת הוא סלעי ואין אני צריך סלעים אחרים. ויעזור השי"ת שנתנה לעבדו בחשוקה וכיסופים, והוא יפתח לבנו כתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו.

והנה ידוע שכל מה שנמצא בכריאה, מרומז בתורה וכמ"ש איסתכל באורייתא וברא עלמא. וכפרט ענין טבע בני אדם שמחמת זה נקבעה הלכה בתורה, כבודאי טבע חזק וקבוע הוא. ומצינו שונים אסורות לצאת בתכשיטים בשבת, מפני שחוששין שהואיל וטבע הנשים הוא להסיר תכשיטיהן כדי להראותן ולהתפאר לפני חברותיה, ותבוא ע"ז לאיסור העברת ד' אמות ברשה"ר, וכמ"ש חז"ל אשה שלפא ומחוי, ועל זה מיוסד פרק כמה אשה כמס' שבת.

There are times when it is necessary for the Torah to repeat a commandment. When there exists a natural tendency to refrain from performing certain mitzvos, because they seem difficult or unpleasant to carry out, the mitzvah may be found repeated several times in the Torah. Examples include the mitzvah to kill the Canaanites and to love the convert, both of which are repeated more than once in the Torah. In most cases, however, a mitzvah is only stated once, such as the mitzvah to shake the lulav and esrog on Sukkos.

the tefillin of Rabbeinu Tam, pay any price for a beautiful esrog — but at the same time their charitable donations are minimal and they are not averse to gossip and making defamatory remarks about others. The reverse is also true. The same ones who are kind to their fellowmen and lay great stress on social relationships will show disregard for שבת and טהרת המשפחה and the basics of אדם למקום.

In truth, both attitudes are misguided. A faithful Jew knows of no such distinction and treats all religious obligations with equal respect because the whole Torah stems from one Divine source and is one indivisible unit. For that reason the two לוחות were fashioned as צמודות and joined together to underline the fact that the entire תורה is one inseparable entity.

With this idea in mind, Eliezer gave Rivkah two bracelets known as צמידים, which means joined. He had witnessed her חסד, but he wanted her to realise that there was another sphere of Yiddishkeit which is of equal importance — namely אדם בין אדם. To become a matriarch of Klal Yisroel entailed endowing her descendants with a loyalty towards the Almighty equal to their devotion to fellowmen. Torah is a complete way of life and does not countenance any dichotomy between one field of behaviour and the other. In the words of Dovid HaMelech, תורת ה' תמימה משיבת נפש. Torah animates and revives the soul but only when it is תמימה — observed in its comprehensive and all-embracing form.

40 אדם בין אדם - 370

הרי שכל פרט ממעשי אליעזר מקפל בקרבו רמזים שקופים לתולדות עם ישראל. זהו מקצת מן המעמקים הגנוזים בדברים, ואין כל תימה שהתורה האריכה בפרטים אלו.

רבינו בחיי מסכם את דבריו הנפלאים בכותבו:

וכשם שנכפלה פרשה זו בענין העבד שני פעמים... כן בניה קיבלו התורה: לוחות ראשונות ולוחות שניות, ומשה עבד ה' חזר לספר בעבר הירדן כל הדברים שאירעו להם. והענינים האלה שנרמזו בנשואי יצחק ורבקה, שהולידו ליעקב ובניו, אשר יצאו מהם עם מקבלי התורה, נרמזו כל זה בשליחות העבד, למעלת האבות.

בהקשר לכן ראוי להוסיף את דברי ה"אמרי אמת" שאמר (תפי"ט) שהאמור אצל לבן (כר, ל): "ויהי כראות את הנזם ואת הצמידים על ידי אחותו", רמז לעין הרעה שנתן לבן בנזם ובצמידים. ואף בזה יש רמז למה שאירע בלוחות הראשונות שנשברו על ידי ששלטה בהן עין הרע. הוא גם מצטט מדברי הוזה"ק שהמסופר בפי אליעזר בשנית אודות הצמידים, רמז יש בו, למתן הלוחות השניות.

38

אמנם החילוק יותר גדול שכיון שאצלה נשארה הקדושה והאנוש למשך כל ימי השבוע א"כ ככל שבוע בשבת קדש הכא היתה מקבלת נשמה יתירה גבוהה יותר ממצבה בשבוע שעבר וא"כ חייה היו חיים של עליה ותוספת בלי הפסק מה שאין כן אצלנו עומדים על אותה המדרגה כי לביל שב"ק משיגים תוס' נשמה יתירה ובמש"ק נאבדת ובליל שבת הכאה חוזרת אותה המדרגה למצב של שבת הקודמת, והפער והחילוק בינינו לשרה אמנו הולך ומתרחב מצב שרה הוא עליה מתמתת בלי הפסק ואצלנו עומדים תמיד על אותו מקום רק ירידה ועליה ונשארים באותו מצב ומעמד.

וזהו הנר שדלק אצל שרה אמנו מערב ש"ק לערב ש"ק ביום ובלילה כל ימי השבוע, בהמשך וממילא לש"ק הכא נשמה יותר גבוהה, וכן רבקה.

ג) כיון שכנות העיר יוצאות א"כ מדוע בחר דוקא ברבקה יכל לבקש עלמה אחרת?

וברש"י תירץ ע"ז שראה שהמים עלו לקראתה. א"כ זהו נס ושינוי הטבע שהרי בטבע אינם עולים למעלה וכפרט כלא סיבה טבעית ולכאורה למה עשה הקב"ה נס בלי טעם ואם להראות לאליעזר שזאת

היא לסימן, היה אפשרות לעשות באופן אחר ששהא היחידה או היותר קרובה. הלא דבר הוא?

אולי יש לכאר שבעליית המים חוץ מן הפשטות, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו יתכן שעוד כוונה טמונה פה, רמז.

35

כידוע, לכל דבר ולכל נכרא בעולם יש תפקיד מיוחד וכמו"כ תפקיד מיוחד לכל זמן מה תפקידו ברגע זה ומלוי התפקיד זה שלימותו ועלייתו וכן עליית הדומם לצומח וצומח שיהפך לחי לחי למדבר זהו השלמתו ותפקידו.

והנה כל נכרא רוצה למלאות תפקידו בסיוע לאדם גדול וקדוש כמו שאמרו רז"ל שהאבנים רבו בנייהם וכל אחד אמר עלי יניח צדיק את ראשו וכמאמרם עה"פ (בראשית כג) "ויקם השדה" שנאמר כאשר קנה אברהם את מערת המכפלה ודרשו רז"ל (ב"ב סט) תקומה היתה לשרה והמערה. א"כ זהו ענין עליית המים, אליעזר שהיה דולה ומשקה מתורתו של אברהם, זקן ויושב בשיבה, הכיר על המים עליה, כשנכנסו לכד של רבקה ולכן רץ אחריה ולא היה זקוק לנס של עליית מים (כמובן אין בזה סתירה שהיה גם נס של עליית המים) אמנם בפסוק זה לא מדבר אודות הנס הזה ולכן בהתפללו בהתחלה לא חשב שיכיר על המים חשיבות וגדלות רבקה ולכן ביקש שיאמר לה הטי כדך ואשתה היינו אני עצמי אשתה או אז תהיה הבחינה אם תוסיף וגם לגמליך אשאב, אבל בראות אליעזר שהמים עלו ונתעלו על ידה, ראה גדולתה ורוממותה בזה ולכן אמר לה הגמיעיני מעט מים אין לי עוד צורך ברובי מים לכירור, אבל ברצוני מים מדרך שאת תתני לי משום שמרוב ענותנותו חשש שברגע שהיא תניח את הכד מידיה ירדו מן המים קדושתם ורוממותם ולכן הקפיד שתתן לו דוקא מכדה היא.

36a תורה - 35 - ה' ביום אשתו

יסודות האמונה אין די בידעתם אלא יש צורך שנשריש אותם בפנימיותנו למשך כל השבוע וזהו נר דולק מע"ש לע"ש היינו האור שנכנס בליבה ופנימיותה נמשך כל השבוע.

36

ולכאורה צריך ביאור מהו נר דולק מערב שבת לערב שבת מהי המעלה כשנר דולק ביום? מהו המעלה שדולק שבוע שלם בלא הפסק? ומדוע דוקא מע"ש לע"ש?

37

אמנם הביאור שקדושת השבת והאור שנכנס בנו שנקרא נשמה יתירה נכנס בנו לכתחילה רק עד מוצאי שבת והלואי שנזכה שתמשך עלינו הנשמה יתירה משך כל ימי השבוע נמצא שתיכף לביל שבת כבר יש לו דאגה על אבדה נפש של מוצאי ש"ק וכזה שונה שרה אמנו שאצלה היה הנר דולק מערב ש"ק למשך כל ימי השבוע הבא פירוש כל השבוע הושפע מהקדושה ורוממות הנפש של השבת וזה נשארה אצלה עד שב"ק הבא.

נמצא שחילוק גדול בינינו ובין מדריגת שרה שלשרה היתה קדושת השבת בלי הפסק מש"ק לש"ק ואצלנו במוצאי שבת כבר אבדה נפש.

398 עֵינַי יִשְׂרָאֵל - R. Belsky - 194
Before embarking upon any endeavor, and especially when establishing a proper Jewish home, a person must make a careful accounting of himself. He must analyze his strengths and weaknesses, and discover at which level of spiritual development he is presently holding; which aspects of avodas Hashem call to him, and which need working on, and so on. As the picture of himself comes into focus, it will become clear what type of girl he should be looking for. It should be evident that a young man who is not particularly interested in a long-term learning regimen should not look for a girl who expects full-time study to be her husband's way of life. The opposite is also true.

Indeed, an ideal match on every desired level cannot be found, since there is always an element of *eizer kenegdo*, that a wife helps her husband by being his 'opposite'. Instead, one should seek a partner who generally matches his spiritual level and refinement. With these criteria in mind, the next step is for him to look at the potential *shidduch* and evaluate whether or not she is an appropriate match.

Eliezer, *eved* Avraham, thus went through a two-step process of observation in order to assess Yitzchak Avinu and Rivka Imeinu's compatibility. His tefillah to the Ribbono Shel Olam as the girls came

40 B

Marriage, however, is unlike other mitzvos. Despite the natural desire to marry the ideal person, the proper fulfillment of this mitzvah is beset with many complications, and requires much thought and preparation. The greatest mistake one can make when looking for a *shidduch*, a match, is to seek only perfection. As Shlomo HaMelech has told us... "אשר עוד בקשה נפשי ולא מצאתי אדם אחד מאלף מצאתי ואשה - בכל אלה לא מצאתי. One man in a thousand did I find, but a woman with all these, I did not find" (Koheles 7:28). Shlomo HaMelech is telling us that perfection is rare amongst men, and that one must not seek to marry the objectively 'perfect' woman. Instead, the goal is to find a woman who will complement the qualities of her husband. To do this requires a four-step process of analysis that matches the four-fold retelling of Eliezer's quest for Rivka.

41

out to draw water reflected his keen awareness of Yitzchak Avinu's personality and the key traits that his future wife had to possess. והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה - And it will be the girl to whom I say, 'Tilt, please, your jug that I may drink,' and who shall reply, 'Drink; and your camels, too, shall I water,' it is she You have indicated for Your servant, for Yitzchak" (Bereishis 24:14). Rashi further clarifies what Eliezer was seeking: "It is she You have indicated to be fit for [Yitzchak], as she must be a performer of kindness (*gomeles chassadim*), worthy to enter the household of Avraham." In essence, Eliezer's prayer reveals to us Yitzchak's own qualities, by describing the qualities that would be compatible with him. On this basis, Eliezer understood that Rivka had to possess both righteousness and kindness in order to complement Yitzchak Avinu and carry on the mission of Avraham Avinu's house.

42

Immediately upon finishing his prayer, Rivka appeared, and the story unfolded before Eliezer's eyes exactly as he had requested. The Torah mentions specifically that Eliezer carefully scrutinized Rivka. והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח'ה דרכו אם לא - And the man waited for her, silently, to-know if Hashem had made his mission successful or not" (Bereishis 24:21). It soon became clear that this was indeed the girl that Hashem intended for Yitzchak. Eliezer wasted no time. ויהי כאשר כלו הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים - And it was, when the camels had finished drinking, the man took a ring of gold, a bekah was its weight, and [he placed] two bracelets on her arms, the weight of ten gold [pieces]" (Bereishis 24:22).

43

The bride must also go through a similar process of observation and assessment, before deciding whether or not the *shidduch* is appropriate. This is the significance of the two-fold repetition of the story before Lavan and Besuel. Rivka and her advisors had to first hear from Eliezer the type of person Yitzchak Avinu was to marry, thus he shared with them his tefillah at the well. Afterwards he described the events that transpired at the well so they could determine if Rivka was indeed suited to the role she would assume in Yitzchak's life.

44

It is often true that the *chossan* and the *kallah* are quite young, and are insufficiently aware of all the details that make up their respective personalities and inclinations in life. In this case, they should seek the assistance of others to help them judge the suitability of a particular *shidduch*. The advisors should be people who know them well, who are older and more experienced, and who are in a position to clarify the appropriateness of the match. Parents, rabbis, and close teachers are good choices, as they generally know their children and students well; their opinions should usually be given considerable weight. In Rivka's case, her mother and brother helped her make the decision.

In the final analysis, though, it is the young man and woman themselves who must decide. The Sages state (*Kiddushin* 41a). "אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה - A man must not betroth his daughter when she is a minor; [he must wait] until she matures and says, 'I want so-and-so.'" The goal is to facilitate the girl's understanding until she reaches a definitive conclusion, not to make the decision for her.

We learn this from Rivka Imeinu. Though Rivka may have only been three years old, she was remarkably mature for her age, both mentally and physically. The act of watering ten camels took considerable strength. Her emotional and intellectual maturity were also advanced. Indeed, she had the final word when it came to marrying Yitzchak Avinu. "אלך - I will go."

When it comes to marriage, it is critical that all four levels of accounting be made, to ensure as far as possible that the *shidduch* has every chance of being a success. Unfortunately, people often neglect the process of self-analysis, and instead, judge a potential spouse through the lens of a distorted or inaccurate self-image. This self-defeating tendency results in untold difficulty and sorrow.

45 Its Never Enough / Little / Late - R. Frad - 37
I'm not suspecting anyone in my reading audience of doing such a thing, but when others in my generation wanted to listen to music, they would turn on the radio and hope that something they liked would be on the air. Our children can choose from 10,000 songs stored on their miniscule iPods and MP3 players. They can choose the perfect song for their mood.

The steak is perfect, the air-conditioning is perfect, and you can choose the perfect song. Should it come as a surprise that when it comes to a *shidduch*, young people today expect nothing less than perfection?

Unfortunately, we cannot expect perfection when it comes to choosing a spouse. And even more unfortunately, it is human nature to narrow one's focus to the one or two aspects of another person that are not perfect.

46

Boys and girls in *shidduchim* must be reeducated and taught that they cannot seek perfection in a spouse. They must realize that they are not perfect, and that they cannot expect to find a perfect spouse. And if they do not realize that, it is the job of parents and *mechanchim* to make them realize it.

And once we mention parents, I think it is important for parents to take a step back and admit that they are often culpable in this area as well. Everyone feels that their child is wonderful, and that her or she deserves only the best. But realize that you can damage your own offspring's prospects and inadvertently condemn your child to years of painful waiting by demanding too much.

Most people enter the parashah of shidduchim with a mental list — sometimes they even commit it to paper — of what it is that they are looking for in a spouse. That is legitimate, and even recommended. It is hard to find something if you do not know what it is that you are seeking. But some people's lists contain items that are frivolous in the best circumstances, and downright moronic at worst.

We must all whittle down our lists to two or three key items. Each boy and girl must identify two or three primary factors that they are

seeking in a spouse. I'll repeat for a third time, just to be sure that no one missed it: two or three factors. Not more.

48 How do I know that I am correct? Because I learned it from no less a personage than Avraham Avinu. If there are mothers that believe that they must have Miss Perfect for their one-and-only tzaddik'l, and take advantage of the fact that it is unfortunately a boys' market, I have news for them. Avraham Avinu had a child who was closer to perfection than anyone around today. He was a masmid, a pure tzaddik, and his father had money. Yet, Eliezer was sent to seek a girl who would have but one characteristic. She had to be a baalas chesed. That is a quality that matters. A true baalas chesed will make a great wife and mother. She will have patience for her family, and treat them properly.

* How we have evolved as a nation from Yitzchak's shidduch list to ours is beyond me. But I do know that the questions that are asked today cost people many years of happiness. If it makes a difference how the mother of the girl dresses when she lights candles on Friday night (tichel or sheitel), whether the tablecloth is covered in plastic at the Shabbos seudos, and whether they use paper napkins or cloth, then we will continue to see a lot of girls and boys waiting endlessly. Does it really make a whit of a difference whether the boy wears laced shoes or loafers? Please realize that I am not fabricating these examples. These are questions that people have actually asked. There are numerous inquiries regarding young women that I am embarrassed to put on paper.

49 I am addressing the boys and girls currently in shidduchim, but even more importantly, I am addressing the parents, who, being married for a minimum of 20 years by the time their children are in shidduchim, should know that these factors make no difference.

The list issue is one that I think is responsible for hundreds, perhaps thousands, of aging singles waiting endlessly. Before pointing fingers at others, we should ensure that we are not harming our own prospects by searching for the perfect boy or girl that has yet to be created.

50 Enei Yisrael - R. Beby

Honest Self Examination

Eliezer teaches us another related lesson. A person must always see himself for who he really is, and this takes honest self-examination. Before deciding on the best shidduch for Yitzchak, Eliezer had to

confront his own deeper motives. Eliezer said, אלי לא תלך האשה אחרי - perhaps the woman will not come with me (Bereishis 24:39). The word 'perhaps' is written without the letter vav, giving an alternative reading of 'אלי - to me'. Eliezer's hidden wish was to have his own daughter marry Yitzchak. Avraham Avinu understood this, but told him, "You are cursed, and my son is blessed" (Rashi).

This was no fault of Eliezer, and implied no blemish in his personality. Indeed, Eliezer learned the entire Torah from Avraham Avinu and became his choice student. His level of righteousness was on a level that is difficult for us to imagine. He was called "demesek Eliezer" because he would "doleh u'mashkeh - draw and serve" the waters of Torah to Avraham's students and guests. Eliezer, according to some commentaries, was the sole fighter against the four kings who kidnapped Lot and his family, turning mere dust to arrows and deadly projectiles. Despite his undoubted qualities, he carried the defect of his ancestry. He was a descendant of the cursed Canaan. Eliezer faced this unchangeable reality, realizing that his family could never produce a suitable wife for Yitzchak Avinu. The very fact that he overcame this personal disappointment through honest introspection is yet another testimony to his exalted spiritual level.

The ultimate purpose of cheshbon hanefesh, or self-analysis, is to 'upgrade' one's character, to eliminate weaknesses, and acquire new and greater qualities, maalos hanefesh. It is not only the key to successful relationships, but the only proven method to constructive and lasting growth. Some people are afraid of self-analysis. They do not wish to be exposed to their weaknesses, and would rather live in ignorance than to confront the contradictions that lie within. But without honest self-examination, a person assures that he will remain handicapped by his weaknesses. He will never reach his full potential. In gashmius this may be commendable; we do not necessarily need to earn to our maximum capacity. In ruchnius, however, where the loss is eternal, no compromise is acceptable.

52 Needless to say, self-analysis may be utilized for the wrong ends. Some people use the knowledge of their weaknesses to justify improper behavior or laxness in the observance of certain mitzvos. "This

is how I am. I just can't help myself, that's the way Hashem made me." Such expressions demonstrate that a person has forfeited the battle and abdicated his responsibility in light of some character flaw. This type of attitude has no place in the Jewish heart.

It is well known that the Chofetz Chaim spent hours a day making a cheshbon hanefesh, a spiritual accounting. Young people often cannot understand the need for such a procedure. They might think, "Surely the Chofetz Chaim would have written many more sefarim had he not spent so many hours in introspection." As a person becomes older and wiser, he will come to appreciate the need for reflection, yet he may look at his own busy life and ask, "How can I find the time?" It is fair to suggest that, given the importance of cheshbon hanefesh in accomplishing anything in life, the Chofetz Chaim was able to write * his sefarim precisely because he set time aside to reflect.

The Mesillas Yesharim also writes that one should spend time every morning and evening reviewing the day. With reflection, a person can plan out his day. He can decide what is important before the pressures of the day build up. He can think of strategies to develop and consolidate praiseworthy traits. A person can become his own teacher and guide until his last day on earth.

One of the great classics of Jewish thought is the sefer Chovos HaLevavos, (*Duties of the Heart*). Throughout the generations, countless thousands of Jews have drawn encouragement and direction from its every page. The Chasam Sofer once said that every day of his life he would learn a few lines from the Chovos HaLevavos. There is a specific chapter dedicated to self-analysis entitled, Shaar Cheshbon HaNefesh. It contains thirty approaches to self-examination. Some are very basic, whilst some are more personal. All can provide structure to one's own reflections.